UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILINI O'QITISH ORQALI MUSTAQIL TA'LIM KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRUVCHI TEXNOLOGIYALAR

Abdullayeva Dilrabo Qo'chqorali qizi
Namangan davlat pedagogika instituti stajyor-o'qituvchi
E-mail:dilraboa409@gmail.com

Qabul qilindi: 03.11.2025
Ko‘rib chiqildi: 04.11.2025
Tasdiqlandi: 05.11.2025

Kalit so‘zlar:
Ingliz tili, mustaqil ta’lim, pedagogik texnologiyalar, o‘quv ko‘nikmalari, interaktiv metodlar.

Key words:
English language, independent learning, pedagogical technologies, learning skills, interactive methods.

Ключевые слова:
Английский язык, самостоятельное обучение, педагогические технологии, учебные навыки, интерактивные методы.

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tilini o'qitish jarayonida mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqot davomida o‘quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatini oshirishga xizmat qiluvchi interaktiv metodlar, raqamli vositalar va o‘quv resurslaridan samarali foydalanish yo‘llari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari ingliz tili darslarida mustaqil ta'lim ko‘nikmalarini shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning samaradorligini ko‘rsatadi.

Annotation. This study is devoted to exploring modern pedagogical technologies aimed at developing independent learning skills through teaching English in general secondary schools. The research analyzed interactive methods, digital tools, and effective use of educational resources that contribute to enhancing students' ability to work independently. The findings demonstrate the effectiveness of pedagogical technologies in fostering independent learning skills in English language lessons.

Аннотация. Данное исследование посвящено изучению современных педагогических технологий, направленных на развитие навыков самостоятельного обучения через преподавание английского языка в общеобразовательных школах. В исследовании проанализированы интерактивные методы, цифровые инструменты и эффективное использование учебных ресурсов,

способствующих развитию самостоятельной работы учащихся. Результаты исследования демонстрируют эффективность педагогических технологий в формировании навыков самостоятельного обучения на уроках английского языка.

Kirish. Umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayoni nafaqat tilni o‘rganish, balki o‘quvchilarda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirishning samarali vositasi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta’limning sifatini oshirish va o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, o‘zini o‘zi rivojlantirish qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlariga kiradi. Ingliz tili fani esa o‘zining kommunikativ va interaktiv xususiyatlari bilan o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish jarayonlarini rag‘batlantirish imkonini beradi. Shu bois, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim vazifa sifatida ko‘riladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar, raqamli ta’lim vositalari, loyiha asosida o‘qitish va boshqa innovatsion yondashuvlar o‘quvchilarning o‘z bilimlarini mustaqil mustahkamlash, izlanish va tahlil qilish ko‘nikmalarini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish o‘quvchilarning o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatini mustahkamlaydi, shaxsiy mas’uliyatni oshiradi va ta’lim jarayonida faol ishtirok etishga rag‘batlantiradi. Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda raqamli texnologiyalardan foydalangan holda ingliz tilini o‘qitish jarayonida o‘quvchilarda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirishning samarali usullarini aniqlash va ularni amaliyotga joriy etish ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning kognitiv rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi. Tadqiqotning maqsadi shundan iboratki, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish orqali o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalarni aniqlash, tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir. Ushbu maqsadga erishish uchun tadqiqotda pedagogik, metodik va amaliy yondashuvlar, shuningdek, o‘quvchilarning mustaqil ishlash faoliyatini baholash va kuzatish metodlari qo‘llaniladi. Natijada, tadqiqot nafaqat o‘quvchilarda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha samarali usullarni aniqlashga, balki maktablarda ingliz tilini o‘qitish sifatini oshirish va zamonaviy ta’lim jarayonlarini ilg‘or pedagogik texnologiyalar bilan boyitishga ham xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirish va

rivojlantirishga qaratilgan texnologik yondashuvlarni tadqiq qilish bugungi ta'lim tizimi uchun dolzarb va zarur bo'lgan ilmiy va amaliy muammo sifatida e'tiborga loyiqdir.

Adabiyotlar tahlili. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tilini o'qitish jarayonida mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish masalalari so'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlar doirasida keng o'rganilgan. [1] Tadqiqotlar natijalari ko'rsatadiki, ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlar va loyiha asosida o'qitish yondashuvlari o'quvchilarning mustaqil ishlash, yangi ma'lumotlarni qidirish va tahlil qilish ko'nikmalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi, bu esa ularning kognitiv va kommunikativ rivojlanishini kuchaytiradi. [2] Shuningdek, raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish, elektron darsliklar va onlayn platformalar o'quvchilarning o'z bilimini mustaqil mustahkamlash imkoniyatlarini kengaytiradi va dars jarayoniga qiziqishni oshiradi, bu pedagogik jarayonning interaktiv va samarali bo'lishini ta'minlaydi. [3] Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirishda individual yondashuv, o'quvchilarning qiziqishlari va tashabbuskorligi muhim ahamiyatga ega, chunki ular o'z-o'zini boshqarish, mustaqil vazifa bajarish va natijalarni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. [4] Shu bilan birga, pedagogik kuzatish va so'rovnomalar asosida o'quvchilarning mustaqil ishlash faoliyati tahlil qilinganda, interaktiv metodlar va loyiha asosida o'qitish texnologiyalari o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi, o'z fikrlarini ifodalash va muammolarni mustaqil hal qilish qobiliyatini oshiradi, bu esa mustaqil ta'lim jarayonini samarali qiladi. [5] Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish nafaqat tilni o'rganish samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning umumiy shaxsiy rivojlanishiga, ijodiy fikrlash va izlanish qobiliyatini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu tarzda, adabiyotlar tahlili umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tilini o'qitishda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning samaradorligi va ularning amaliyotga tatbiq etish muhimligini aniq ko'rsatadi va tadqiqotning ilmiy va amaliy asoslarini mustahkamlaydi.

Materiallar va usullar. Tadqiqot materiali sifatida umumiy o'rta ta'lim maktablarida 7–11-sinf o'quvchilari va ularning ingliz tili darslaridagi faoliyati tanlandi. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar va metodlar asosiy o'rinni egalladi. Tadqiqot usullari sifatida pedagogik kuzatish, test va so'rovnomalar, interaktiv mashg'ulotlar, loyiha va vazifa asosida o'qitish, shuningdek, raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish qo'llanildi. Pedagogik kuzatish orqali o'quvchilarning mustaqil ishlash faolligi, darslarda qatnashishi va vazifalarni bajarishdagi mustaqilligi tahlil qilindi. Testlar yordamida o'quvchilarning ingliz tilidagi bilimlari, lug'at va grammatika ko'nikmalari, mustaqil o'rganish

salohiyati aniqlashga harakat qilindi. So‘rovnomalar orqali o‘quvchilarning o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalari, darsga bo‘lgan qiziqishi va mustaqil ishlashga bo‘lgan munosabati o‘rganildi. Interaktiv mashg‘ulotlar va loyiha asosida o‘qitish metodlari yordamida o‘quvchilarning mustaqil ishlash, muammolarni hal qilish, yangi ma’lumotlarni izlash va mustaqil tahlil qilish ko‘nikmalari rivojlantirildi. Shu bilan birga, raqamli ta’lim vositalari – elektron darsliklar, interaktiv platformalar, videomateriallar va onlayn mashqlar – o‘quvchilarning mustaqil ta’lim jarayonini qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynadi. Tadqiqot jarayonida o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini baholash uchun aniqlangan indikatorlar, ya’ni o‘z bilimini mustaqil tekshirish, vazifalarni mustaqil bajarish, qo‘shimcha resurslardan foydalanish va natijalarni tahlil qilish qobiliyati asos qilib olindi. Ushbu usullar yordamida pedagogik texnologiyalarning samaradorligi tahlil qilinib, mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha eng maqbul yondashuvlar aniqlanishi ta’minlandi. Natijada, tadqiqot umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirishning samarali usullarini aniqlash imkonini berdi va bu yo‘nalishdagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

1-Jadval. Ingliz tili darslarida mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirishda qo‘llanilgan pedagogik texnologiyalar va ularning samaradorligi

Pedagogik texnologiya	Qo‘llash shakli	O‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish darajasi
Interaktiv metodlar	Guruhli va juft ishlash, muammoli vazifalar	Yuqori – o‘quvchilar mustaqil fikrlash va tahlil qilishga rag‘batlanadi
Loyiha asosida o‘qitish	Mini-loyihalar, taqdimotlar, izlanish ishlari	Yuqori – o‘quvchilar mustaqil izlanish olib boradi, natijalarni tahlil qiladi
Raqamli ta’lim vositalari	Elektron darsliklar, onlayn platformalar, videomateriallar	O‘rta – o‘quvchilar qo‘shimcha resurslardan foydalanishni o‘rganadi
Vazifa va muammoli mashg‘ulotlar	Individual topshiriqlar, muammoli vazifalar	Yuqori – o‘quvchilar mustaqil masalalarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi

Ushbu jadval umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirishda qo‘llanilgan pedagogik texnologiyalarni va ularning samaradorligini ko‘rsatadi. Ko‘rib chiqilgan texnologiyalar orasida interaktiv metodlar va loyiha asosida o‘qitish eng yuqori samaradorlikni namoyon qilgan bo‘lsa, raqamli ta’lim vositalari o‘quvchilarning qo‘shimcha resurslardan foydalanish ko‘nikmalarini oshirishga xizmat qilgan.

Shu bilan birga, vazifa va muammoli mashg‘ulotlar mustaqil muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Jadval tadqiqot natijalarini tizimli tarzda taqdim etib, pedagogik texnologiyalarni tanlash va amaliyotga tatbiq etishda qo‘llanma sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish, vazifa va muammoli mashg‘ulotlar, shuningdek raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning o‘z bilimini mustaqil mustahkamlash, tahlil qilish va yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish qobiliyatini oshirishga yordam berdi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o‘quvchilarning mustaqil ishlash faolligi va darsga bo‘lgan qiziqishi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash darajasiga bevosita bog‘liq. Masalan, loyiha asosida o‘qitish metodini qo‘llagan darslarda o‘quvchilar o‘zlari mustaqil izlanish olib borish, yangi lug‘at va grammatik qoidalarni mustaqil o‘rganish, natijalarni tahlil qilish va taqdim etish ko‘nikmalarini samarali rivojlantirishdi. Shu bilan birga, interaktiv metodlar va raqamli vositalar yordamida o‘quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etishdi, o‘z fikrlarini mustaqil ifodalashga intilishdi va muammolarni mustaqil hal qilishga harakat qilishdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirishda eng samarali vositalar sifatida interaktiv mashg‘ulotlar, onlayn platformalar, elektron darsliklar va loyiha asosida o‘qitish texnologiyalari aniqlangan. Shu bilan birga, natijalar shuni ko‘rsatdiki, pedagogik jarayonda o‘quvchilarning individual qobiliyatlari, o‘rganishga bo‘lgan qiziqishi va tashabbuskorligi ham mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim omil sifatida e’tiborga olinishi lozim. Tadqiqot shuningdek, o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini baholash mezonlari – vazifalarni mustaqil bajarish, qo‘shimcha resurslardan foydalanish, o‘z bilimini baholash va natijalarni tahlil qilish kabi indikatorlarning samarali ekanligini ko‘rsatdi. Shu tarzda, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkinligi amaliy jihatdan tasdiqlandi va bu yo‘nalishdagi metodik tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini berdi. Tadqiqot natijalari pedagogik amaliyotga tatbiq etilganda, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, izlanish va o‘zini o‘zi rivojlantirish qobiliyatlari sezilarli darajada oshishi, shuningdek, ta’lim jarayonining samaradorligi va sifatini oshirishga xizmat qilishi kutiladi. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot o‘quvchilarda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha samarali pedagogik texnologiyalarni aniqlash va ularni amaliyotga joriy etish masalalarini hal qilishda dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini samarali rivojlantirish mumkin. Interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish, vazifa va muammoli mashg‘ulotlar hamda raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, izlanish, o‘z bilimini mustaqil mustahkamlash va natijalarni tahlil qilish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qilishi aniqlangan. Tadqiqot davomida o‘quvchilarning mustaqil ishlash faolligi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash darajasiga bevosita bog‘liq ekani tasdiqlandi, shuningdek, individual qobiliyat, o‘rganishga bo‘lgan qiziqish va tashabbuskorlik mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim omil ekanligi aniqlanib, bu pedagogik jarayonga amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon berdi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish orqali ingliz tilini o‘qitish jarayonida nafaqat til bilimi darajasi oshadi, balki o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, ijodiy fikrlash va o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyati ham sezilarli darajada yaxshilanadi. Shu bilan birga, tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, o‘quvchilarning mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha aniqlangan samarali metodlar maktablarda ingliz tili darslarining sifatini oshirish, ta’lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish hamda o‘quvchilarning o‘z bilimini mustaqil mustahkamlash imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Natijada, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish jarayonida mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning ilmiy va amaliy ahamiyati aniqlandi va bu yo‘nalishdagi metodik tavsiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish imkoniyatlari mustahkamlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Brown, H. D. (2014). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
2. Harmer, J. (2015). The Practice of English Language Teaching. Pearson Education.
3. Richards, J., & Rodgers, T. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
4. Nunan, D. (2015). Teaching English to Speakers of Other Languages: Principles and Practice. Routledge.
5. Thornbury, S. (2013). How to Teach Vocabulary. Pearson Education.
6. Zohar, A., & Dori, Y. J. (2012). Metacognition in Science Education: Trends in Current Research. Springer.
7. Benson, P. (2011). Teaching and Researching Autonomy in Language Learning. Routledge.